

Program działalności SBP na lata 2021 – 2025

I. Uwagi wstępne

Program działania SBP na lata 2021 – 2025 jest dokumentem wyznaczającym kierunki pracy SBP, stanowiącym podstawę opracowania planu realizacji zadań statutowych w latach 2021-2025, w oparciu o cele zdefiniowane w Strategii SBP na lata 2021 – 2029. Program został przygotowany z uwzględnieniem wyników badań empirycznych, przeprowadzonych w 2021 roku przez zespół powołany przez Zarząd Główny SBP, dotyczących oceny organizacji przez jej członków oraz wniosków zgłoszonych przez okręgi do Zarządu Głównego SBP w trakcie posiedzeń ZG z okręgami. Do zdefiniowania problemu posłużyły również inne dokumenty, np. sprawozdania roczne okręgów.

Program działania SBP na lata 2021 – 2025 należy traktować, jako rekomendację dla Zarządu Głównego, który po Krajowym Zjeździe Delegatów 3-4 czerwca 2022 r., uwzględniając postulaty zgłaszane podczas zjazdu, w porozumieniu z nowo wybranymi władzami poszczególnych struktur, przygotuje plan działania SBP na najbliższą kadencję, tzn. wskaże sposoby, narzędzia oraz katalog inicjatyw i przedsięwzięć, które pozwolą osiągnąć cele przyjęte w Strategii na lata 2021-2029. Dlatego starano się, aby w niniejszym dokumencie propozycje programowe na lata 2021 – 2025 odnosiły się zarówno do problemów, których rozwiązanie powinno być priorytetem dla Zarządu Głównego w kadencji 2021-2025, jaki i tych działań SBP, które powinny być nie tylko kontynuowane w obecnym kształcie i zakresie, ale również rozwijane.

II. Kluczowe problemy wynikające z przeprowadzonych badań ankietowych oraz dokumentów o charakterze sprawozdawczym.

Formułowanie kierunków działania SBP w kolejnych latach jest reakcją na pojawiające się problemy organizacji zgłaszane przez jej członków, ale także w takim samym stopniu, na formułowane przez nich oczekiwania wobec Stowarzyszenia. Należy również podkreślić, że niektóre ze zgłaszanych problemów wynikają ze zmian zachodzących w otoczeniu społecznym, zawodowym, czy też prawnym, które determinują aktualną sytuację bibliotekarzy. Trudności sformułowane w dokumencie sygnalizują zagrożenia, którym należy

przeciwdziałać, gdyż ich występowanie nie tylko hamuje rozwój SBP, ale również powoduje pogłębianie się istniejących negatywnych zjawisk.

Wśród najważniejszych problemów, których rozwiązanie powinno być uwzględnione w kierunkach działalności SBP na najbliższe lata są:

1. Komunikacja w środowisku tworzącym organizację.

Problem dotyczący skuteczności przepływu informacji pomiędzy poszczególnymi strukturami SBP jest zgłaszany od lat. Wielu członków SBP sygnalizuje, że nie tylko prace niektórych komisji, sekcji, zespołów pozostają anonimowe, tzn. efekty ich działań są trudno dostępne, czy trudne do odszukania, ale także nie istnieje narzędzie do szybkiej komunikacji pomiędzy określonymi strukturami SBP zainteresowanymi działalnością którejś z komisji, sekcji, bądź zespołu, a ich członkami. Niewątpliwie sprawność funkcjonowania SBP zarówno pod względem organizacji, jak i realizacji różnorodnych zadań jest możliwa tylko w dobrze skomunikowanym podmiocie. W ostatnich latach SBP z powodzeniem wykorzystywało oferowane na rynku platformy komunikacyjne, m. in. podczas szkoleń lub spotkań członków SBP, co nie znaczy, że nie należy pogłębić umiejętności wykorzystywania tego typu narzędzi wśród członków wszystkich struktur SBP, szczególnie w kołach i oddziałach. Należy podkreślić również, że pisząc o komunikacji i skuteczności dotarcia z informacją do wszystkich członków należy wziąć pod uwagę funkcjonalność portalu SBP, który wymaga zmian, umożliwiających łatwe i szybkie docieranie do stale powiększającego się zasobu informacji.

2. Status zawodu bibliotekarza.

Problem zawodu bibliotekarza i jego statusu jest złożony i trudny. Duży wpływ na wizerunek i ocenę sytuacji bibliotekarzy we własnym środowisku miała deregulacja zawodu, a także utrzymujący się niski poziom wynagradzania pracowników bibliotek na poszczególnych stanowiskach pracy, znacznie poniżej średniej krajowej. Członkowie SBP oczekują, że organizacja do której przynależą w większym stopniu będzie reagować na zagrożenia związane z ich pozycją zawodową. Pomimo licznych działań, tj. opiniowania i występowania w imieniu członków do urzędów centralnych, zdaniem ankietowanych są one niewystarczające. Należy podkreślić fakt, że Stowarzyszenie nie posiada kompetencji/uprawnień przysługujących związkom zawodowym i w tej kwestii może działać w ramach określonych przepisów regulujących pozycję SBP wobec organizatorów bibliotek, a także instytucji tworzących regulacje prawne w obszarze zawodu bibliotekarza i jego

wynagradzania. Jednakże rolą SBP jest podkreślanie wartości zawodu bibliotekarza, braku zgody i akceptacji na zatrudnianie w bibliotekach na stanowiskach bibliotekarskich osób nie posiadających wykształcenia/przygotowania zawodowego, cech, umiejętności i kompetencji zawodowych niezbędnych do jego wykonywania. Spełnianie tych wymagań przez bibliotekarzy/pracowników bibliotek, tak jak w przypadku innych grup zawodowych o wysokich kwalifikacjach, powinno być należycie wynagradzane.

(Wykonywanie zawodu bibliotekarza łączy się wysokimi kompetencjami, stałym doskonaleniem, rozwojem zawodowym i intelektualnym. SBP stwarza takie możliwości w ofercie edukacyjnej, szkoleniowej (płatnej i bezpłatnej), nie tylko członkom organizacji ale wszystkim pracownikom bibliotek wszystkich typów.)

3. Wizerunek organizacji wśród członków SBP.

Zagadnienie to ma również złożony charakter. Z jednej strony ponad stuletnia tradycja SBP, imponująca liczba przedsięwzięć, które organizuje, bądź w których uczestniczy jako partner, szeroka oferta szkoleń realnie odpowiadająca na problemy w codziennej praktyce zawodowej (szczególnie w okresie epidemicznym) jest olbrzymim atutem, którym mogą się poszczycić inne organizacje zawodowe. Z drugiej strony członkowie postrzegają Stowarzyszenie jako podmiot skostniały, mało dynamiczny, nie odpowiadający na wyzwania współczesności. Na słabość wizerunkową Stowarzyszenia wśród członków składa się wiele czynników, mających różne źródła, najczęściej ogniskują one problemy zawodowe w miejscu pracy.

4. Aktywność członków SBP na rzecz Stowarzyszenia.

Niska aktywność członków SBP w obrębie organizacji stanowi poważne zagrożenie dla jej atrakcyjności, rozwoju, podejmowania nowych zadań, utrzymania na odpowiednim poziomie pozycji w środowisku zawodowym bibliotekarzy. Brak zaangażowania powoduje, że pomimo istnienia lokalnych struktur, SBP jest mało widoczne, zaś członkowie ograniczają swoją aktywność do opłacania składek lub uczestnictwa w niewielu wydarzeniach. Ponad połowa spośród badanych członków SBP w ogóle nie podejmuje się/nie uczestniczy w żadnych działaniach co też może wskazywać na niską świadomość, czym jest Stowarzyszenie i na czym polega działalność w organizacjach pozarządowych.

5. Liczba członków.

Zmniejszająca się liczba członków bezpośrednio związana jest z problemem sformułowanym w punkcie 3 i 4. Zważywszy na szybko ubywających członków w strukturach SBP trzeba

założyć, że jest to istotny problem do rozwiązania w najbliższych latach, jeśli organizacja ma w dalszym ciągu posiadać silną pozycję w środowisku, a przy tym, rozwijać się z korzyścią dla bibliotekarzy. SBP jest organizacją skierowaną do pracowników wszystkich typów bibliotek, osób niezależnie od wieku, zajmowanego stanowiska, które mają, zgodnie ze statutem organizacji, dużą dowolność w organizowaniu działalności koła, oddziału, czy okręgu. Problem małej aktywności młodych bibliotekarzy, odpływu z organizacji osób przechodzących na biblioteczną emeryturę wydaje się mieć szersze podłoże, o charakterze społecznym, kulturowym, mentalnym charakterystycznym dla naszego społeczeństwa. Jednakże każda organizacja jest silna siłą swych członków i ich aktywnością.

III. Proponowane kierunki rozwoju SBP na lata 2021 – 2025.

Rekomendowane kierunki działalności SBP na lata 2021 – 2025 przedstawione w dalszej części wynikają nie tylko z materiału empirycznego przywołanego już wcześniej, ale również uwzględniają współczesne tendencje w bibliotekarstwie i zmiany w otoczeniu społecznym oraz rozwiązania organizacyjne stosowane w organizacjach pozarządowych.

Najważniejsze obszary/zagadnienia, w których powinny zostać podjęte działania umożliwiające rozwój SBP, to:

1. Poprawa komunikacji pomiędzy strukturami SBP.

Tak sformułowana propozycja programowa jest odpowiedzią na zgłaszany przez członków SBP problem dotyczący skutecznego przepływu informacji na poziomie wszystkich struktur. Należy podjąć działania doskonalące komunikację wewnętrzną z wykorzystaniem doświadczenia z okresu epidemicznego. Ważne jest, aby skoncentrować działania na podejmowaniu inicjatyw edukacyjnych, wyposażających struktury terenowe w kompetencje dające możliwość większego wykorzystania narzędzi informatycznych w regionalnej i lokalnej działalności.

Ważnym zadaniem, które już zostało zainicjowane, jest uruchomienie nowego portalu SBP, funkcjonalnego, łatwego w nawigacji narzędzia komunikacyjnego, ułatwiającego zarówno pozyskiwanie informacji przez członków SBP, jak i przekazywanie ich np. przez okręgi.

2. Budowanie wspólnoty poprzez bezpośrednie kontakty członków SBP.

Każdy rodzaj aktywności służy budowaniu tożsamości Stowarzyszenia i jest sposobem na łatwiejsze identyfikowanie się członków z organizacją. Jednak najwartościowsze dla

pogłębiania się świadomości wspólnoty celów są bezpośrednie kontakty, a w konsekwencji nawiązywanie relacji tworzących sieć koleżeńskie wsparcia w codziennej pracy. Dotychczas współpraca i integracja w ramach SBP jest jedną z mocniejszych stron i stanowi potencjał do realizacji celów i zadań jakie stawia organizacja. Aktywności zmierzające do jeszcze większego jednoczenia i scalania środowiska bibliotekarzy nie tylko wzmacniają organizację, ale pozwalają nawiązywać niesformalizowane kontakty bibliotekarzom pracującym w różnych typach bibliotek i podlegającym różnym organizatorom. W przyszłości szczególnie ważne będzie podejmowanie przedsięwzięć, które w większym zakresie adresowane będą do bibliotekarzy z bibliotek szkół wyższych, jak to jest w przypadku bibliotekarzy z bibliotek publicznych, pedagogicznych i szkolnych.

3. Zwiększenie społecznego statusu i prestiżu bibliotekarza.

Pomimo aktywności SBP w tym zakresie dbałość o wizerunek zawodu bibliotekarza, jego status i prestiż w dalszym ciągu musi być kluczowym kierunkiem działania. Niezbędne jest stworzenie ram ścieżki awansu zawodowego dla osób zatrudnionych w różnych typach bibliotek. W dalszym ciągu muszą być podejmowane działania podkreślające istotną rolę bibliotekarzy w rozwoju społeczeństwa i podnoszeniu jakości życia społecznego, dzięki uczestnictwu w rozwoju wiedzy, kompetencji, kształtowaniu zainteresowań, wskazywaniu iż kontakt z książką wpływa nie tylko na rozwój intelektualny człowieka ale umożliwia relaks, niweluje napięcia i stres.

Kierunek działań obejmujących to zagadnienie należy poszerzyć również o aktywność SBP na rzecz większego wpływu na pozycję zawodową w miejscu pracy.

4. Uatrakcyjnienie wizerunku SBP.

Zmniejszająca się liczba członków i malejące zainteresowanie przystępowaniem do SBP musi generować projekty, które będą wpływały i zwiększały atrakcyjność organizacji. Dotychczasowa działalność SBP świadczy o dużym zaangażowaniu na rzecz rozwoju zawodu bibliotekarza, czy też implementowaniu nowych tendencji w bibliotekarstwie. Jednocześnie wskazuje, przy tak rozbudowanej aktywności, na niewystarczające formy promujące i komunikujące liczne osiągnięcia zarówno całej organizacji, jak i jej poszczególnych członków. Stąd też ważnym kierunkiem działań w najbliższym okresie będzie opracowanie i przeprowadzenie/wdrożenie kampanii promującej SBP, która wpłynie na zmianę wizerunku tej wyjątkowej organizacji, nie tylko

wśród osób, które potencjalnie mogą przystąpić do SBP, ale przyczyni się do zmiany postaw/nastawienia wśród obecnych członków, dla których przynależność do SBP będzie coraz większą wartością.

5. Kontynuowanie działalności edukacyjnej.

Ten aspekt funkcjonowania SBP jest bardzo mocną stroną, docenianą przez bibliotekarzy i uważaną za bardzo cenną dla środowiska. SBP jest postrzegane jako organizacja umożliwiająca uczestnictwo w profesjonalnych szkoleniach i warsztatach dla bibliotekarzy, a przez to bardzo cennych.

Oferta szkoleniowa będąca mocną stroną jest jednocześnie szansą na rozwój organizacji i budowanie Stowarzyszenia, którego działalność jest niezbędnym ogniwem pomiędzy praktyką a nowymi bibliotekarskimi koncepcjami, trendami wpływającymi na pracę bibliotekarza. W tym miejscu należy podkreślić, że nieodzowne jest realizowanie i promowanie jeszcze większej niż w ostatnich latach liczby szkoleń o charakterze darmowym, które w pierwszej kolejności będą adresowane do członków SBP, zaś dopiero potem do innych bibliotekarzy. Stanowiłoby to zachętę do wstąpienia do SBP. W ramach działalności edukacyjnej powinny być podjęte także przedsięwzięcia, które umożliwiłyby szkolenia dla osób chcących być liderami SBP w swoich regionach.

6. Podejmowanie i prowadzenie prac badawczych.

Umacnianie silnej pozycji SBP w środowisku, szczególnie wśród podmiotów mających wpływ na sposób i funkcjonowanie bibliotek i pracujących w nich bibliotekarzy może nastąpić poprzez prowadzenie prac badawczych, często mających charakter pionierski. Przykładem takich badań jest realizacja projektu Analiza Funkcjonalności Bibliotek, z wyników którego korzystać mogą bibliotekarze, czy organizatorzy bibliotek, jako cennego źródła informacji o bibliotekach, efektywności ich pracy i osiągniętych wynikach w porównaniu np. z bibliotekami o takim samym statusie organizacyjnym.

Wartości poznawcze i możliwości wdrażania do praktyki bibliotecznej wyników dotychczasowych badań empirycznych organizowanych przez SBP stanowią ważny element w kreowaniu jego wizerunku. Dotychczasowa działalność badawcza, jaką prowadzi Stowarzyszenie umożliwia organizatorom bibliotek wdrażanie rozwiązań, które przyczyniają się do ich rozwoju. Dlatego należy zintensyfikować nie tylko działania zwiększające świadomość członków SBP na temat tego rodzaju prac, ale przede

wszystkim zachęcać do zapoznawania się i korzystania z oferowanej w ten sposób wiedzy oraz włączania się w kolejne inicjatywy badawcze.

7. Działalność wydawnicza.

Obok działalności edukacyjnej i badawczej, działalność wydawnicza stanowi pozytywny element w postrzeganiu SBP na zewnątrz, jak i wewnątrz organizacji. Projekty wydawnicze pozwalają SBP na nawiązywanie współpracy z instytucjami naukowymi, a zarazem przez pracowników tych instytucji są traktowane jako ważna część w procesie przekazywania wiedzy i samokształcenia bibliotekarzy w zakresie nauk związanych z bibliotekarstwem i informacją naukową oraz dziedzinami pokrewnymi. Należy kontynuować aktywność SBP w tym zakresie, rozwijać ją i dążyć do pozyskiwania jak największej liczby partnerów.

IV. Postulaty

Chcąc rozwijać się i osiągać wyznaczone cele, SBP w najbliższych latach musi podjąć szereg wyzwań związanych ze strukturą organizacyjną, a szerzej z kulturą organizacyjną, w ramach której funkcjonuje. Realizacja programu, strategii i zadań statutowych wymaga dużych nakładów pracy, a tym samym zaangażowania się w działania większej liczby osób aniżeli dotychczas. Zmiany organizacyjne, chociażby poprzez wzmocnienie osobowe biura SBP i bezpośrednie zaangażowanie komisji, sekcji i zespołów na rzecz realizacji Strategii, są nieodzowne, aby niwelować negatywne zjawiska pojawiające się w otoczeniu SBP. Trzy najważniejsze zadania, które muszą zostać zrealizowane:

1. Zmiany w strukturze Biura SBP, które umożliwiłyby realizację dodatkowych zadań rozwijanie dotychczasowej działalności o charakterze nie tylko organizacyjnym, ale też merytorycznym. Przyjęcie programu na kadencję 2021-2025 wymaga wzmocnienia kadrowego Biura.
2. Podjęcie działań, które zmienią dotychczasowe zasady zbierania (wysokość) i dystrybuowania składek członkowskich. Dotychczasowe praktyki przeznaczania składek płynących ze struktur terenowych do Zarządu Głównego na działania skierowane do wszystkich członków Stowarzyszenia (dofinansowanie szkoleń, rozbudowa portalu sbp) jest sprawdzoną praktyką i należy ją kontynuować, dając możliwość dofinansowania różnych form działalności SBP, których odbiorcami/uczestnikami są wszyscy członkowie organizacji.

3. Realizację Programu, jak i Strategii należy oprzeć na pracy zespołowej i włączeniu do pracy jak największej liczby członków SBP. Idea **współodpowiedzialności za SBP** była motywem przewodnim formułowania celów strategicznych i kierunków rozwoju SBP na najbliższe lata.